

Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
Факультет спеціальної освіти та соціально-гуманітарних наук
Кафедра психології та соціальної роботи

КВАЛІФІКАЦІЙНА (БАКАЛАВРСЬКА) РОБОТА

Розвиток соціальних навичок студентської молоді в умовах віртуальної
комунікації

Виконала студентка групи СРб-4
Спеціальності 231 Соціальна
робота
Малинка Олександра
Миколаївна
Керівник: Сташук О.О.
Реценент: Лапшина І.С.
Нормоконтроль: Бондар П. М.

Запоріжжя
2024 р.

РЕФЕРАТ

Бакалаврська робота «Розвиток соціальних навичок студентської молоді в умовах віртуальної комунікації» 67 с., 7 табл., 41 джерел, 3 додатка.

Об'єкт дослідження: соціальні навички студентської молоді.

Предмет дослідження: процес розвитку соціальних навичок студентської молоді в умовах віртуальної комунікації.

У процесі дослідження для розв'язання поставлених завдань використано методи дослідження. *Теоретичні* (аналіз психолого-педагогічної та наукової літератури з теми дослідження, систематизація, узагальнення); *емпіричні* (кількісна і якісна обробка даних).

У роботі досліджено актуальний стан розвитку соціальних навичок студентської молоді, проаналізовано зміст поняття «соціальні навички» в науковій літературі, визначено особливості розвитку соціальних навичок студентської молоді в умовах віртуальної комунікації, розроблено цикл заходів, спрямованих на розвиток соціальних навичок студентської молоді в умовах віртуальної комунікації.

Результати дослідження пройшли апробацію на V Міжнародній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених «Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного часу», Хортицька національна академія, м. Запоріжжя (18 квітня 2024 року) та опубліковані у збірнику тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених (м. Запоріжжя, 16–17 квітня 2024 р.) / за заг. ред. В. В. Нечипоренко. Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2024. 904 с. С. 446–450.

СОЦІАЛЬНІ НАВИЧКИ, ВІРТУАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ,
СТУДЕНТСЬКА МОЛОДЬ, СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА.

ВСТУП

Актуальність теми визначається сучасними тенденціями розвитку віртуальної комунікації через різні соціальні мережі, платформи та месенджери, які стають невід'ємною частиною життя значної кількості молодих людей. З одного боку, інтернет та соціальні мережі відкривають безліч нових можливостей для спілкування, самовираження та співпраці. Онлайн-спілкування може допомогти студентам подолати сором'язливість, розвинути навички публічних виступів та навчитися працювати в команді. З іншого боку, віртуальне середовище може мати й негативний вплив на розвиток соціальних навичок, таких як емпатія, невербальна комунікація, критичне мислення та вирішення проблем. Дослідження О. Лободинської та О. Гриджук [17] показують, що студенти, які проводять багато часу в інтернеті, частіше відчують себе самотніми та ізольованими, вони схильні до розвитку тривожності та депресії. Студенти, які не володіють гарно розвинутими соціальними навичками, набувають проблем з навчанням, працевлаштуванням та побудовою особистого життя.

Вивченням віртуальної комунікації займалися як зарубіжні (А. Войскунський[40], Л. Голдберг[34], П. Грінфілд[36] та інші), та і українські вчені (О. Белінська[2], Ю. Данько[7], Т. Фісенко[28] та інші). Значна частина розвідок вчених присвячена негативному впливу віртуального спілкування на особистість, ризикам, що несе спілкування в соціальних мережах, причинам виникнення Інтернет-залежності. Значно менше є досліджень, що розкривають роль зазначеного феномену у розвитку соціальних навичок сучасної особистості. На думку цих та інших вчених, проблеми, з якими стикаються студенти у процесі розвитку їхніх соціальних навичок, такі як: недосконалість системи освіти, яка не завжди приділяє належну увагу розвитку соціальних навичок; нестача практичних можливостей для розвитку соціальних

навичок; вплив соціальних мереж, які можуть нести негативні наслідки, зокрема, для розвитку комунікативних та соціальних навичок.

Відтак, стає зрозумілим, що існує ряд протиріч, які зумовлюють необхідність наукового вивчення проблеми впливу віртуальної комунікації на розвиток соціальних навичок студентів: між надзвичайним поширенням віртуальної комунікації та недостатнім вивченням впливу її впливу на молоде покоління; між знанням про негативні та позитивні впливи віртуальної комунікації та наявністю дієвих засобів (способів, методів, технологій) їхнього регулювання.

Виходячи з вищезазначеного, тема нашої роботи сформульована у такій редакції «Розвиток соціальних навичок студентської молоді в умовах віртуальної комунікації».

Об'єкт: соціальні навички студентської молоді.

Предмет: процес розвитку соціальних навичок студентської молоді в умовах віртуальної комунікації.

Мета: теоретично дослідити проблему розвитку соціальних навичок студентської молоді та практично розробити цикл заходів з розвитку соціальних навичок студентської молоді в умовах віртуальної комунікації.

Завдання:

1. Проаналізувати зміст поняття «соціальні навички» в науковій літературі.
2. Визначити особливості розвитку соціальних навичок студентської молоді в умовах віртуальної комунікації.
3. Дослідити актуальний стан розвитку соціальних навичок студентської молоді.
4. Розробити цикл заходів, спрямований на розвиток соціальних навичок студентської молоді в умовах віртуальної комунікації.

Методи дослідження: *теоретичні* (аналіз психолого-педагогічної та наукової літератури з теми дослідження, систематизація, узагальнення); *емпіричні* (тестування, кількісна і якісна обробка даних).

База дослідження. Дослідження проводилося на базі Запорізького національного університету зі студентами спеціальності «Журналістика». Вибірку склали 20 студентів.

Практична значимість дослідження. Результати цього дослідження можуть бути використані для розробки програм та курсів з розвитку соціальних навичок для студентів; підготовки викладачів до роботи зі студентами в умовах віртуальної комунікації; розробки рекомендацій для батьків щодо того, як допомогти своїм дітям розвинути соціальні навички в умовах віртуальної комунікації.

Апробація. Основні положення дослідження доповідалися та обговорювалися на науково-практичній міжнародній конференції:

V Міжнародній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених «Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного часу», Хортицька національна академія, м. Запоріжжя (18 квітня 2024 року).

Публікації. Основні положення та зміст роботи відображено в 1 публікації – тезах науково-практичної конференції.

Структура роботи. Робота складається з вступу, двох розділів, п'яти підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи – 68 сторінок.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз змісту поняття «соціальні навички» в науковій літературі показав, що це комплекс шаблонів поведінки, які дозволяють людині ефективно взаємодіяти з іншими людьми та охоплюють комунікативні навички, навички співпраці, самопрезентації, прийняття рішень і саморегулювання.

Вивченням віртуальної комунікації займалися як зарубіжні так і українські вчені, які виділили позитивний (розвиток комунікативних навичок, самопрезентації) та негативний аспект (зниження емпатії, рівня мовної грамотності, розвиток залежності, формування нереалістичних очікувань). Було визначено, що вплив віртуальної комунікації на розвиток соціальних навичок студентської молоді залежить від віку, типу особистості, мотивації студентів.

2. Були визначені особливості розвитку соціальних навичок студентської молоді в умовах віртуальної комунікації, тобто спілкування людей за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, яке не передбачає їхнього фізичного контакту. До особливостей, які впливають на розвиток соціальних навичок студентської молоді у таких умовах, відносять доступність, анонімність, невербальну комунікацію, мультимедійність.

Важливим засобом розвитку соціальних навичок студентської молоді в умовах віртуальної комунікації є соціально-педагогічна робота, ефективність якої буде залежати від професійної компетентності соціального педагога, мотивації молоді та матеріально-технічного забезпечення.

3. Констатувальний експеримент був проведеним зі студентами 18-24 років, денної форми навчання, на базі Запорізького національного університету, спеціальності «Журналістика». Кількість осіб експериментальної групи склала 20 студентів, які є активними користувачами соціальних мереж.

Дослідження було проведене з використанням тесту «Діагностика комунікативних і організаторських схильностей (КОС-2)» та тесту Кімберлі Янг на інтернет-залежність («Internet Addiction Test»). Аналіз результатів

показав, що студенти мають певні труднощі з розвитком соціальних навичок у віртуальному середовищі. Ці труднощі можуть негативно впливати на їхнє навчання, професійну діяльність та особисте життя.

Результати дослідження тесту «Діагностика комунікативних і організаторських схильностей (КОС-2)» дозволили виділити студентів з низьким рівнем комунікативних схильностей (20%), які проводили 2 та більше годин у віртуальному світі, з низьким рівнем організаторських схильностей (15%), які проводили 2 та більше годин у віртуальному світі, та з низьким рівнем організаторських здібностей (10%), які проводили онлайн 1-2 години. Аналіз результатів показав незвичайну залежність між рівнем організаторських схильностей студентів та часом, який вони проводять у соціальних мережах.

Результати дослідження тесту Кімберлі Янг на інтернет-залежність дозволили з'ясувати, що половина студентів (50%) є звичайними користувачами, 30% – мають деякі проблеми, а 20 % – є інтернет-залежними. Такі результати викликають занепокоєння, адже означають, що ці особи (20 %) мають значні проблеми з контролем використання інтернету, що може негативно впливати на їхнє навчання, соціальне життя та психічне здоров'я.

4. Результати діагностування актуалізували потребу в розробці та впровадженні заходів, спрямованих на розвиток соціальних навичок студентів у віртуальному середовищі. Нами був розроблений цикл заходів, спрямований на розвиток соціальних навичок студентської молоді в умовах віртуальної комунікації, а саме: розвиток комунікативних навичок, навичок співпраці, навичок критичного мислення; підвищення рівня впевненості, самооцінки, відповідальності; формування навичок адаптації до віртуального середовища, навичок роботи з інформацією, навичок вирішення проблем, тощо.

Цикл структурований таким чином: 10 заходів, кожен з яких має чітку тему, мету та активності, кожне заняття включає елементи соціальної практики, які допомагають студентам застосовувати свої навички у реальному житті. Цикл містить різноманітні активності (мозковий штурм, групова робота, аналіз

інформації, дискусія, рефлексія, рольові ігри), інноваційні методи (використання віртуальних платформ, соціальних мереж, форумів).

У циклі заходів використані методи: активного навчання, інтерактивного навчання, проблемного навчання та практико-орієнтованого навчання. Цей цикл заходів може бути використаний викладачами та тренерами для розвитку соціальних навичок студентської молоді в умовах віртуальної комунікації.

Отже, мета бакалаврського дослідження досягнута, завдання, поставлені на початку роботи реалізовані. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів обраної проблеми. Доцільним є продовження вивчення спектру впливів віртуальної комунікації молоді на її психосоціальний розвиток.